

GONÇALO NEVES

ITERE

Editerio Sudo
2019

Gonçalo Neves

ITERE

**Kolekturo de 18 original Ido-poemi senpretenda
(qui povus esar mem plu mala), kun prefaco da
Nuno Lemos**

Editerio Sudo

Espinho, Portugal

junio 2020

Itere

Autoro: Gonçalo Neves

Espinho, Portugal

Todos os direitos reservados / Omna yuri rezervita

Verko en Ido (Idolinguo, Linguo Internaciona di la Delegitaro)

© Editerio Sudo — Gonçalo Neves

editerio.sudo@gmail.com

Revizita da Partaka

Imajo sur la kovrilo: Pixabay.com

Imajo sur la dopa kovrilo: *Ship of fools* (“Navo di foli”, 2018), dijitala imajo da © Maggie Taylor (n. 1961), Usana artistino qua per dijitala teknologio kreas, segun sua propra vorti, “revo-mondi habitata da omna-dia objekti”.

TABELO DI KONTENAJO

PREFACO.....	4
Ido	7
Linguo blua	8
Bel idiomio.....	11
Andreas Juste	13
A Couturat.....	14
Itere	16
Odo ad absenta spozino.....	18
Venez!	21
Kune	22
Grizesko	23
Pastoralo mea	25
Foresto.....	27
Lum-efekti.....	29
Bagatelo	30
Vakua hori.....	31
Dum ke flatuis me	32
Rimi di naturo	34
La viruso	35

PREFACO

Gonçalo Neves komencis poemifar en Ido en 1999. Til 2002 il publisis plura poemi en *Progreso* ed *Idolisto*. En 2002 aparis lua poemaro *Dazlo*, en qua il kompilis omna sua Ido-poemi tillore aparinta. Ta libro, kontenanta 13 poemi, rieditesis en 2017 e 2019.

En ica nova kolekturo, ja anoncita en ped-noto dil triesma edituro di *Dazlo*, Neves insertis omna poemi quin il skriptis de pos 2002. Kin de ca 18 poemi (*Bel idioma*, *Odo ad absentia spozino*, *Pastoralo mea*, *Dum ke flatuis me* e *La viruso*) ja publisesis en *Idolisto* od en la jurnalno *Posta Mundi*, ma le cetera aparas hike unesma-foye.

Neves explikis a me quale il ordinare (quankam ne sempre) skriptas sua poemi. Il havas mikra kayero (formato A5) kun harda kovrilo verda (quan il mencionas en sua poemio *Linguo blua*), en qua il skribas la versi per nigra-inka bulskribilo. Il montris a me la kayerejo, quan me foliumis: il ofte emendas e forstrekizas vorti o mem tota versi, e do kelka pagini aspektas vera pelmelo, kun parti di sequanta poemio mixita a parti dil antea. Erste pose, kande il supozas havar la “definitiva” versiono, il komencas tipo-skribar ol per

komputero. Tamen me komparis kelka poemi tipo-skribita al fonta versioni manu-skribita e remarkis kelka mikra diferi...

En ica poemaro, kompare al antea, Neves parolas min ofte pri amoro e plu ofte pri la linguo ipsa, quan il laudas e prikantas quale amoreskinto. Ica relato di poeto a la linguo quan lu uzas por poemifar semblas a me esar kelke stranja od, adminine, neordinara. Il himnifas pri Ido kun astoniva exalteso e komprenigas ke ica linguo es nekareebbla en ilua poezial produktado, ke sen lu ilua cerebro funcionus altre. En ica poemi il sempre uzas la pronomo *lu* (nultempe *ol...*) por parolar pri Ido, ed en kelka okazioni il mem adparolas la linguo direte, evidente rekursante al pronomo *tu*, por krear plu intima atmosfero.

Ja antee, en sua Esperanto-poemaro *Simptomoj* (1999), aparinta du yari pos ke il unesma-foye lernis Ido, Neves poemifabis pri lingui, pri lia importo kom vehili di sentimenti e pri lia interdiferi. Exemple, en la longa poemo *Amoroj* (“Sexuagi”), il atribuas sexui a diversa lingui (la Latina, Portugalana, Kataluna, Angla, Esperanto ed Ido kom femina, e la Hispana, Italiana e Franca kom maskula) e hipotezifas ke Ido naskis de sexuago inter la Franca (“la maxim galanta, flatera e mielatra” linguo) ed Esperanto. En altra poemo, *Lingvoj kaj naturo* (“Lingui e naturo”), il dicas ke Interlingua “es salado kun kelka ordino”, kontre ke Ido “es ordino kun kelka salado”,

Esperanto es “l’ordino absoluta kun aromo di naturo” e Volapük es “l’ordino absoluta kun aromo di alkoholo”. Fine, en triesma poemo, *Konditorskaja* (Rusa vorto signifanta “sukrajerio”), il mem prezentas tota verso en Volapük (*Menade bal speli bal*, “Ad un homaro, un espero”) e tri-vorta verso makaronika, en Ido, Volapük ed Esperanto: *Internaciona pük çioma* (“Internaciona linguo total”)...

Forsan ne es hazardala ke ica poemaro aparas precize en la nuna tempo di globala foleso, kande la homaro semblas esar itere pronta por dementierio.¹ Ka poezio ipsa ne es speco di foleso? Forsan yes. Tamen semblas a me ke parolesas pri foleso ulmaniere salutara...

Nuno Lemos

¹ Ja en 1934 (*Progreso* 100, p. 2) on povas lektar ica vorti dal “redakterio” (do, probable da Alphonse Matejka ipsa, lora chefredaktero): “quon ni povas demandar de generaciono qua — ni konfesez lo en tota sincereso — es matura por dementierio?”...

Ido

Ideo por unu,
deo por altru,
idolo por ica
dolo por ita.

Nur un litero distingas
lo distinta
de lo instinta.

En amiko sidas amo,
en amoro lojas moro,
en poemo,
mem sen temo,
jacas emo.

Linguo blua

Verda kovrilo...

Ne importas:

mea kordio pensas blue,
e mea mento fluas senlimite.

Nur la linguo

qua donos a me bele

lo bel e pura di pensi

laxa e friskanta,

nur ta linguo,

nur tala linguo,

nur lu,

(magial sonato),

nur lu fitos,

nur lu konvenos,

nur lu povos

expresar omna nuanci

e singla detalo

di mea anmo.

Ho, kara linguo desprizata,
me komprenas la pulsado
di tua vorti harmonioza.

Me sentas tu

kom intima kompano.

Mea cerebro prizas tua normi,
e mea kordio sentas tua vibri.

Kun tu e per tu

me povos morge e sempre

expresar la tot ampleso

di mea mondo semble mikra.

Tu helpos me kreskar,

e me helpos tu vivar.

De tombi apene konocata

sonas matida voci di pioniri.

Me savas askoltar oli.

Me povas komprenar li.

Rigoroza, exakta, ma samtempe
sat laxa por kreado,
yen perfekta kombinuro
flegenda omna-instante.

Tu duros,
e me duros kun tu
e pro tu.

Bel idioma

Bel idioma blua,
nur tu fitas
en mea cerebro labirinta,
nur a tu me rekursez
por expresar lo intima
di mea maxim rafinita pensi.

Dum ke la stomakon
skrapas digesti sturmoza,
che tu me serchas refujeyo,
per tu me komunikos al mondo
l'unikeso di mea anmo,
lo distingiva di mea eso.

Pro quo me duras marchar
sur treko sinuifanta?
Pro quo me vidas adversi
an singla angulo dil voyo?
Ka me vidas o nur imaginas?
Ka me savos dicar lo dicenda?

Tanta rebusi en la kapo!
Ka tandem me trovos busolo
e videskos la faro vartanta?

Dume tu, idioma sonor e miniona,
eskartez tua ali,
extensez tua kapo,
vokez e lurez,
montrez tu a ni, ad omni,
ne celez tu dop la velo
di glorio pasinta
o di ecelo laudata.

Esez kun la mondo e por la mondo,
expresez lo moderna moderne,
helpez eruditi ed ordinari
por interkompreno maxim dezirinda
en nia epoko tante trublata!

Andreas Juste

Tua versi titilas oreli mea
e, dum titilar, li pensigas
pri nia fiereso esar Idisti.

On kantis olim pri la morto
dil lasta poeto nialingua,
ma tal dio ne ja venis,
e nultempe on vidos tal kozo.

Sempre sonos l'idiomo sonor,
bel e pur qual aquo limpida.

Lu sempre atraktos nova bardi,
qui trovos en lu plezuro senfina,
e tu, kar Andreas, vivos kun lu
por sempre, kun tua monumenti papera.

A Couturat

Pro quo tal violento
raptis de ni e del mondo
tua mento lucida?

Filozofa, tu vizis ordino,
diciplino mental,
rafinita raciono
inter la sovaja kustumi
dil expresado homal.

Ho, filio di lumo!
Tu parpensis, tu meditis,
tu konstruktis framo maxim solida
ed ofris omna frukti
di fekund intelekto
por progreso,
ne nur titule, ma reale,
por ecelo omna-felda.

Tua ardua esforci ne perdesis:
ni heredis la tota verko
e sorgas lu, flegas lu.

Tua spirito permanas e fluktuas,
dum ke ni, nura gastis,
exploras vorti, aspiras erudeso
e revas pri dio futura,
kande la mondo erektos
la monumento quan meritas
tua verko nemortiva.

Itere

Me renkontris tu itere.

Ni bone interkonocas,
tu e me,
me e tu.

Nia relato es special ed unika:
ni quaze interkonocas de eterna tempo,
de altra sezoni apene sentebila.

Tu savas lo
e tu joyas savar lo:
nultempe tu cesis habitar
la maxim mikra anguli
di mea kordio spacoza.

Nia uniono mental
permanos e persistos
malgre interrupti,
malgre heziti.

Sen tu
mea cerebro funcionus altre,
e mea fingri indijus
la dolca susuro di tua vorti.

Kara linguo blue bela:
ne cesez sonar
en nia mondo bunta,
hastoza,
indiferenta,
blazita...

Odo ad absenta spozino

Tu mankas a me
en ca domo solitara.
Nia spegulo reflektas
omna nuanci di nia vivo
komuna,
ek epizodi mikra,
nur nia,
netransmisebla,
nekomunikebla,
sentebbla nur
en lo intima
di nia duo.

Lo tua
e lo mea
en ofta konkordo
di amoro sempra.

Kande me acensas
l'eskalero di nia hemo,
me audas tua pazi
en mea mento sospiranta.

Nur tu povas
plenigar la lakuni
di mea ento friskema,
sempre serchanta lo nova,
chanjema, neseкура,
aspiranta metodi habila
cis e trans lo posibla.

Nur tu povas sustenar
tanta tendenci,
tanta deviaci.

Nur tu
povas amorar me
sen irga dominaco.

Nur tu respektos
lo singulara
di mea komplikeso.

Nur tu
e me
interamoros tale
sen irga limito
en nia mondo unika.

Karino,
ni durez l'aventuro
e partoprenez lo sekreta
di nia certeso.

Venez!

Venez!

Ni esez libera kune
malgre omna obstakli.

Ni vivez komplete
dum oglar vers lo nuna
sen obliviar lo lora.

Venez!

Ne es tarda,
ni iros sen kateni
kun kordio lax ed ajil.

La mondo es nia,
sen limiti,
sen impedi,
tu e me,
nun e sempre.

Kune

Vadinte en fango sordida,
ni savas ke ni vinkos.

Ni konocas l'enemy
di nia komun feliceso
e ni evitos, ni eludos,
ni eskartos irga stroki
e duros pazar e kurar
kune
vers nia liberisko final,
definitiva,
neretrovekebla.

Lore,
nur lore,
tu e me
divenos unu.

Grizesko

Ka tu ne sentas lo?
Nia relato koldeskis
sen ke tu o me
perceptis simptomo o motivo.

Proximeskas la mez-evo
quan me sempre tante timis
e quan tu neglijis, forsan juste.

Mea nevralgio duopla
di ciatika nervo til nun robusta
amorcis la cirkuito
di splino nun kreskanta.

Yes, me enoyas la vivo
transitive ed objektale.

Ka forsan me ja vivis lo vivinda,
e nun nulo altra restas
kam iterar pasinta ceni?

Tamen tu,
sempre plena de energio,
entuziasmo,
impetuo,
optimismo,
certe tu,
entraprezema,
sempre friskanta,
kuracos e risanigos me,
e tale tu ipsa
grabos ne-efaceble
saliana literi di nov etapo.

Pastoralo mea

Ca-nokte me konjektas ke existas
altra kolorito lor la Kristnaski
kun rentiri e buraski nivoza.

Me adpazas vetrino sur la strado
e haltas ibe, muta, vertikal,
dum ke la dorso examenas hasti
e frenezii cis la neta vitro.

Transvitre me serchas la prima nasko
(Esperi lore lojis en la stablo
obskur, an kripo sur litiero!)
ma trovas nur groteska fardo bunta,
peruki, maskili e krizokalko.

Cintilifanta kripi oripela
ca-nokte ofras lauta bonimento.
De ibe karakolas la barbozi
en reda boneto velura, gaye,

kun saki bufanta, plena de trompi,
reklami mentiera, fals idoli,
e gestas al turbo stras-avida.

Ca-nokte me perceptas la vigilo
da enti suspendata qui expektas
retroveno di lo prime naiva.

Ne sonas brami di asni e bovi;
korpuskuli torporanta vartas nun,
super neon-ampuli dazlanta,
til ke venos mesiatri habila
en nov uniformi ed itere
anuncios lo kredenda da ni omna...

Foresto

En foresto,
nur en foresto,
inter arbori tace komplica,
on sentas libereso plena.

Nur en foresto
suno ed ombro interludas konkorde.

Ibe gorgeas habitanti fidela
inter percho e flugesko itera:
aliziti simbola
qui establisas frontiero
inter cielo e tero,
juante lo bona di amba mondi.

Nur ganinte lia fido,
on vere povas
sejornar en foresto sen impedo.

Nur perceptinte lo saja di lia babilu,
on povas komprenar
l'intima gramatiko di naturo.

Pro to me ne volas livar
ca refujeyo tante aceptema;
pro to me itere divenas novico
e me lernos l'etern alfabeto
sen prezunto di civilizito,
e tale me avancos e progresos
pos abasir me til la nivelo
di kreiti sen busolo,
ma sempre certa pri la voyo
sequenda e sequata.

Lum-efekti

L'ombro kontenas

Omna nuanci di koloro.

Nur persevero tra l'ombro sucesos

Sizar la tota gamo di lo sekreta.

Ombro, kompano di silenco,

Donez a me tua obskura lumo

Por eskartar la dazlo

Da moderna teoremi.

Bagatelo

Meditar, lektar e skriptar
suficas por vivo felica.

Por to me tamen bezonas
silenco e tempo libera.

Ma vicinal muziko bruisa
od aboyo di hundo sur korto,
rekorto-mashin' rotolanta
sur vasta gazono cirkuma
impedas reflektio e kreo,
cerebron inkombras per gango,
qua stuntas jermifo di versi...

Vakua hori

Feminal versi
papilionagas ca-nokte
inter cirkonvolucioni
di linguo cerebral.

Nedormiveso tua
metos ali di fantazio
ed igos tu esplorar
la profund radiki
di tua senpoveso.

Venez! Akompanez me
dum marchar vers la solvo
ed abuteyo di omno...

Dum ke flatuis me

Dum ke flatuis me,
sentis me inspiro
ed interna suflo
en cerebro mea.

Dum ke flatuis me,
en la kapo naskis
la rebel deziro
krear nov idiomo.

Dum ke flatuis me,
me kun hasto kuris
vers fetid latrino
por intern alejo.

Dum ke flatuis me,
me kun blazo sidis
sur la vazo blanka
e la verko kreis.

Dum ke flatuis me,
e l'anuson livis
singla brun sociso,
nova vorto naskis.

Dum ke flatuis me,
me jargono forjis,
quan me quik judikis
kom idiomoprota.

Dum ke flatuis me,
me la ego nutris
e prolongis vane
la Babel-turmego...

Rimi di naturo

Ucelo flugas en kalm cielo,
kavalo kuras tra verd valo,
griz musho zumas en dens busho,
leono sidas sur or trono,
abelo ofras falva mielo,
kastoro rodas hard arboro,
elefanto es bon giganto,
papiliono es miniono,
ronronas kato sur sik mato,
exhalas floro bonodoro,
oranjo vokas quika manjo,
ma homo gustis reda pomo:
serpento duktis lu a tento...

La viruso

Kontre ca Liliputano,
raskala kornoza grano,
leda filio di putano,
helpas nula talismano
nek pilulo o tizano
di vortoza sharlatano,
nam ne haltas la tirano,
mem se likas la butano,
o se pafas serbatano,
o se suflas uragano...

Fugas do irga kristano,
desmetinte la sutano,
quaze de kruel satano.
Anke pia franciskano,
e panikoz anglikano
kun tre pala puritano,
e kuras mahomedano,
(qua es eminent sultano)
embracante la korano

e trusante la kaftano,
(dum ke falas la turbano)
vers rapida karavano,
quan ja vartas por permano
plu longa kam tot semano,
kun tre skarsa sika pano,
senvirusa vast savano.

Lin imitas la pagano,
irga judo e profano,
la soldato, kapitano,
la tenoro e soprano,
la doktoro e cigano,
tutelero ed orfano
e mem (quala stranja klano!)
verd o blu samideano...

Ne flugas l'aeroplano,
ma trans e cis l'oceano,
ye singla meridiano,
en kliniko o kabano,
di esforco yen emano,

(nul amuzo, nula flano,
nula lekto di romano,
nula pleo di piano!):
mediko sorgas organo
e sutas irga membrano,
flegisto solvas esvano.
Novico o veterano,
omn experto es humano
ed amiko e kompano!

Jacas irga samsortano,
(senpekunia bas-klasano
o maxim richa bramano,
babilem Italiano
o tacem nordal Germano)
sur kamilo o divano:
omnu juas akompano!

E pos kurta tempo-spano
ekpulsesos leviatano.
Omnu tushos pasamano
sen timar virus-arkano.

La fidela chambelano,
juante saneso-gano,
sorgos la bel porcelano.

Itere kreskos la kano
e florifos la platano.
En silvo l'orangutano
savuros pulpoz banano.
Rifalos do varma guano
de fluganta pelikano.
Retrovenos kormorano,
matine kantos la hano,
parados mem la fazano,
e joyos irga terano!

Dek e ok yari pos *Dazlo*, aparinta en 2002 (e rieditita en 2017 e 2019), Gonçalo Neves lansas nun sua duesma Ido-poemaro, konsistanta ek dek e ok poemi pri diversa temi, precipue amoro e la Linguo Internaciona ipsa, quan l'auto-ro judikas kom instrumento nekareebbla por expresar "omna nuanci e singla detalo" di sua anmo.

Ica kolekturo kontenas omna poemi quin l'auto-ro skriptis de pos 2002. Kin de li publisesis antee en *Idolisto* od en la jurnalno *Posta Mundi*. Le cetera aparas hike unesma-foye.

